

KÄZİM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

ROLAND DESTANI

Çeviren: Bilge Umar

ROLAND DESTANI

Çeviren:

İSTANBUL

Roland Destanı

Özgün adı: *Chanson de Roland*

Çeviren: Bilge Umar

Kitap Editörü: Orçun Türkay

Düzeltili: Fulya Tükel

Kapak Tasarımı: Mehmet Ulusel

Çeviriye Temel Alınan Baskılar:

La Chanson de Roland, Gallimard, 1998

La Chanson de Roland, Le Livre de Poche, 1990

La Chanson de Rollant, Orphée, 1994

La Chanson de Roland, GF Flammarion, 1993

The Song of Roland, Penguin Books, 1990

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Yapı Kredi Kültür Merkezi

İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 34433 İstanbul

Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23

<http://www.yapikrediyayinlari.com>

e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr

İnternet satış adresi: <http://yky.estore.com.tr>

www.teleweb.com.tr

I. Destanın Konusu

Roland Destanı, ya da Türküsü, Frank İmparatoru Büyük Karl (Şarلمان) bağımlısı Atlı Beyler yiğitliklerini anlatan ve şimdiki Fransızların Chanson de Geste, “Yiğitlik Türküsü” dediği, tıpkı *İlyada*’nın kökeninde olduğu üzere Bey konaklarında saz eşliğinde “teganni” edilmek için ozanlar ürettiği destanların en tanınmış ve en güzel örneğidir.

Destanın anlattığı öyküyü özetlemeden önce, Franklar ve Büyük Karl üzerine biraz bilgi vermem gerek.

Franklar erken ortaçağ döneminde, bugünkü Fransa ile Batı Almanya’yı kapsayan ülkeye yayılmış bir Germen boyu idi. Büyük Karl (742-814) bunların devletine en güçlü dönemini yaşatan Hakan’dı. Bunlar, daha sonraki yüzyıllar boyunca, yaşadıkları ülkenin Keltler (Galatlar, Galyalılar) gibi başka diğer halkları ile karışmışlar, ancak bu karışımın ürünü olarak oluşan yeni ulus daha çok Latin kökenli bir kültür ve Latincenin o yöredeki uzantısı niteliğinde bir dil (Fransızca) edinerek, ortaçağ sonunda Fransız ulusuna dönüşmüştür. O nedenle, Franklar, ortaçağın ileri bir döneminde üretilmiş destanlar Fransızlar olarak gösteriliyor ve şimdiki Fransızlar da onları kendi ataları sayıyor; tıpkı biz çağdaş Türkiye Türklerinin, karmaşık soy kökeni dallarımız içinde en önemlilerinden biri, ama sadece bir dal olan Oğuzları, gerçekte doğru olmayarak, “asıl (?) atalarımız” hükmünde tuttuğumuz gibi.

Bu Franklar ulusunun Büyük Hakanı, kendi yaşadığı dönemin Latince belgelerinde Carolus diye çağımızın Almanlarınca Karl ve Fransızlarınca Charles (Şarl) olarak anılıyor. Onu anarken, adını “Büyük” demeye gelen sıfatı da eklemek âdettir ve o sıfat, Latincede Magnus’tur; bunun esası Fransızcadaki çarpıtılmış biçimi Magne (Many; sonunda bir de belli belirsiz ö sesi var) sözcüğüdür. Erken dönem Fransızcasında kullanılan Charlemagne adının sonundaki magne bölümü işte budur.

Bizde batı ülkeleri tarihinin ve kültürünün araştırılıp Türkçe yapıtlarda anlatılması başladığında, yani 19. yüzyılda, aydınlarımızın bildiği yabancı dil hemen hemen sadece Fransızca olduğu ve bu yüzden tarihsel adlar hep Fransızlarca söylenen biçimiyle^[1] sözlüğümüzde yer ettiğinden için, Frank Hakanı’nın adı da Fransızlardaki Charlemagne’nün Türk ağzına aktarılmasıyla Şarلمان diye yerleşmiştir.

Roland Destanı’nın anlattığı öykü, kısaca, şudur:

Büyük Karl İspanya’ya sefer etmiş ve İspanya Araplarının elindeki ülkenin hemen hemen tümünü eline geçirmiştir, yalnız Zaragoza Hisarı dayanmaktadır. Buraya egemen Marsil Han, Karl’a elçiyi gönderip barış önerir. Onun gerçek niyetlerini öğrenmek için Karl da Zaragoza’ya bir elçi gönderme ister; Beylerine, “Kimi gönderelim?” diye sorar. Roland, kendi babalığı (Karl’ın kız kardeşi olan anasının şimdiki kocası) Kont Ganelon’un gönderilmesini önerir. Oysa Marsil Han, daha önce elçiyi gönderen iki Frank Beyi’nin başını kestirmişti; dolayısıyla, görev çok tehlikelidir. Ganelon öneriyi yaptığı için Roland’a kinlenir ve sonradan, Frank ordusu İspanya’dan çekilirken, artçı birlik komutanlığına Roland’ın getirilmesini sağlar; o birliğin Pirene sıradağlarını hangi geçitten aşacağına da düşmana bildirir. Artçı birlik bu geçitte düşmanın pususuna düşer ve yiğitçe savaşmasına rağmen tümüyle kılıçtan geçirilir.

II. Destanın tarihsel dayanağı

Roland Destanı, tıpkı *İlyada* gibi, *Nibelung’lar Destanı* gibi, tarihsel bir gerçek kırıntısı içeriyor ve

Büyük Karl'ın Yaşamı (Vita Caroli Magni) adlı yapıtın yazarı Eginhard'ın bu yapıtında andığı tarihsel bir olayı, 15 Ağustos 778'de Karl ordusundan, Bretagne Kontu Roland komutasındaki artçı birliği Basklar tarafından pusuya düşürölüp kılıçtan geçirilmesini işliyor.

Karl'ın artçı birliğinin pusuya düşürölüğü geçit, Pirene sıradağlarının Atlas Okyanusu'na yakı batı ucundan az içerideki Roncevaux Geçidi'dir. Bu geçit, İspanya'nın Navarra ilindeki, Frans sınırına pek yakın olan Roncesvalles kasabasının kuzey yanı başındadır ve 1057 m. yükseklikte. Bask ülkesi, sözü edilen Navarra ilinin kuzeybatı komşusudur.

Ne var ki, İspanya Arapları gibi, yani onlarla duygu birliği ve hatta işbirliği ederek Frans istilacılara karşı Baskların giriştiği savaşı ve gerçekleştirdiği kıyım, destanda, Hıristiyan düşman kâfir Arapların işi olarak gösteriliyor ve Roland, din uğrunda kâfirlerle savaşırken can vermiş bir yiğide dönüştürölüyor. *İlyada*'da, *Nibelung'lar Destanı*'nda ve tüm diğer destanlarda yapıldığı gibi aşırı abartmalar, bire bin katmalar, masalımsı öğeler bol bol kullanılıyor; saz eşliğinde Be konaklarında yapılacak anlatımın, kendi "hedef kitle"since tat alınarak dinlenir edilmesine çalışılıyor.

III. Destanın Üretiliş Tarihi ve Üreteni

Özgün metnin 1100'den az sonra, 1100-1125 arasında üretildiği sanılıyor. Bunun bize ulaşan en eski kopyası, 1170'te Anglo-Norman (İngiltere'de kullanılan Norman Fransızcası) dilinde yazılmış ve 1832'de Oxford'da bir kitaplıkta bulunmuştur. Bu elyazmasında, son dizede, yazan kişi diye Turoldu adı geçiyor, ama bunun metni üreten kişi mi yoksa o nüshayı kendi eliyle yazıya geçirmiş bir yazma mı olduğu belirlenebilmiş değildir.

Doğaldır ki, 1100'lü yılların Anglo-Norman dilini bugün, o ölü dil üzerine uzmanlık edinmiş birkaç kişi dışında hiç kimse anlayamıyor ve her çağdaş ulus, destanı, kendi diline yapılmış çevirilerden okuyor. Ben de, size sunduğum bu çeviri için, birkaç çağdaş çeviri metninde yararlandım, yani bunları karşılaştırmalı olarak inceleyip özgün metnin her bir dizesinin doğu içeriğini anlamaya ve sonra o içeriği Türkçe söylemeye çalıştım. Yararlandığım metinler şunlardır:

La Chanson de Rollant. Ghislain Sartoris'in yarı çeviri, yarı özgün metni. Orphée Yayınevi, 1994.

La Chanson de Roland. Texte présenté, traduit et commenté par Jean Dufournet. GF Flammarion Yayınevi, Paris 1993. Özgün metnin tümü ve çevirisi.

La Chanson de Roland. Edition critique et traduction de Ian Short. 2e éd., Le Livre de Poche dizisi. Paris 1990. Özgün metnin tümü ve çevirisi.

La Chanson de Roland. Edition bilingue de Pierre Jonin. Gallimard Yayınevi, Paris 1979, 1991 yenibasımı. Özgün metnin tümü ve çevirisi.

The Song of Roland. Bunda hem (bazı atlamalarla) özgün metnin kendisi (ek olarak), hem de Gly Burgess'in İngilizceye çevirisi vardır (Penguin Books, 1990).

ROLAND DESTANI

1 Hakanımız Büyük Karl, o pek görkemli Hünkâr

Tam tamına yedi yıl İspanya'da savaştı,

Bu dağlık memleketi aldı denize kadar.

Ona teslim olmadık hiçbir kale kalmadı,

Surları yarılmadık tek hisar bırakmadı

Zaragoza dışında. Bu kent dağ üstündedir,

Marsil Han onu tutar, Tanrı'yı umursamaz;

Muhammed yolundadır, Şeytan'la düşer kalkar.

Felakettir yazgısı, bundan hiç kaçınamaz. HAYDA!

2 Marsil Han Zaragoza'da durur 10

Gider hasbahçesinde bir ağaç gölgesine

Uzanır gök mermerden bir seki üzerine;

Yirmi binden daha çok çerisi yanındadır,

Sual eder nice bir Vezirinden, Beyinden:

“Vezirlerim, Beylerim, her ne günah etmişsek
cezası olsa gerek,

Güzel Frank yurdunun egemeni Karl Hakan

Gelmiştir ÷lkemize, bizimle savaşmaya.

Karşı durabilecek bir ordumuz yok bizim,

Ne de yarabiliriz kuşatan çerisini.

şimdi bir öğüt verin, benim bilge Beylerim, 20

Ne etsek ne eylesek, esirgenelim diye

ölümden ve utançtan?”

Kâfirlerden hiçbirisi ona yanıt olacak

tek sözcük bulamadı

Valfonde Hisarı'nın Beyi Blancandrins dışında.

3 Blancandrins en bilge kâfirlerden biriydi;

Çok yiğit ve değerli, yaman bir Atlı Bey'di.

Hizmet sunmak istedi, öğüt vermekle, Han'a,

Şu sözleri söyledi: "Hiç düşmeyin telaşa!

Başı dik Karl Hakan'dan bir istekte bulunun,

Çok içten bir dostlukla, vefalı hizmet sunun.

Armağan edin ona çok ayı, aslan, zağar; 30

Yedi yüz deve ile bin tane ergin doğan,

Dört yüz katır yüküyle gümüşler ve altınlar

Tepeleme yığarak elli kağına içine;

O da dağıtsın bunu, paralı erlerine.

Yetsin gayri ettiği savaşlar bu ülkede,

Dönsün Frank yurduna, Aix'deki başkentine.

Ermiş Michel Yortusu'nda sana gelirim deyin,

Söyleyin İsa dinine gireceğinizi,

Şanınızla malınızla ona bağlanacağınızı.

Tutak isterim derse, onu da yollarsınız 40

On olsun yirmi olsun, bağlılık kurmak için;

Nikâhlı eşten doğma oğullarımız gider.

Canından olmasını göze alarak ben

gönderirim oğlumu;

Kellesi gidecekse varsın gitsin orada,

Onur yitirmemizden ise bizlerin, yurdumuzda,

Düşürülmemizdense dilenci durumuna." HAYDA!

4 Blancandrins sözüne ekledi şunları da:

“Bendeki bu cingözlükle

Ve şimdi sakalımın göğsüme dek uzanıp

or’da rüzgârdan titrer

olması sayesinde^[2]

Biz, Frank ordusunun üstesinden geliriz.

Çeker gider Franklar, kendi ülkelerine; 50

Herkes birden böylece evlerine dönünce

Karl da gitmiş olacak başkenti Aix’e

girecek dua için or’daki kiliseye;

Ermiş Michel Günü’nde pek büyük tantanayla

şenlik düzenleyecek.

Erişir söz verdiğiniz gün,

Bir de bakar ki bizden ne söz gelir ne haber;

Kibirlidir o Hakan, davranışı yavuzdur,

Tutaklarımızın hemen kellesini uçurtur.

Evladır hepsinin de kellesinin gitmesi

Yitirmemizden ise bu güzel ülkemizi,

Bela ile çilenin vurmasındansa bizi.” 60

Cümle kâfirler dedi:

“Belki budur gerçekten, halimizin çaresi.”

5 Marsil Han da son verdi topladığı divana,

Çağırdı Beylerinden Balaguetli Clarin'i,

Estamarin'i, bağımlı Beyi Eudropin'i,

Priamon'la sakallı Guarlan'ı,

Machiner'yle dayısı Maheu'yü,

Joüner'yle deniz ötesinden Malbien'i,

Bir de Blancandrins'i, sözcü olsunlar diye.

Hınzırlıkta en önde bu on kişiye dedi:

“Beylerim, gidesiniz Karl Hakan'ın yanına; 70

Kurtuba Hisarı'nı kuşatır şu sırada.

Zeytin dalı taşıyıp çıkınız karşısına;

Barış isteğidir bu, boyun eğer olmaktadır,

işte anlamı budur;

Becerikli çıkıp da barışı sağlarsanız

Bol bol altınla gümüş, size ihsanım olur.

Ayrıca hepinize araziler, tımarlar

vereceğim, biliniz, istediğiniz kadar.”

Kâfirler dedi ona: “Almayız senden tımar,

bizde ondan pek çok var.” HAYDA!

6 Marsil Han Beyleriyle son verdi toplantıya,

Şunu dedi onlara:

“Gidin Beyler oraya,

Zeytin dalı bulunsun sizin ellerinizde; 80

Karl Hakan’la konuşun, sanki benim yerime.

İnanıldığı Tanrı’nın hatırı için bana

insaf, merhamet etsin.

Bir ayı geçirmeden, mutlaka ve mutlaka

Yanına geleceğim, bin bağlı adamımla.

İsa’cı inancına ben de katılacağım;

Candan bir sevgi ile, üstelik dindaşlıkla

adamı olacağım;

Tutak istiyor ise, hemen yollayacağım.”

Blancandrins de dedi:

“İyi yürüteceğiz, üstlendiğimiz işi.” HAYDA!

7 On beyaz dişi katır hazır etti Marsil Han,

Suatil'in Hanı'ndan

gelmişti bu armağan, 90

Gemleri altındandı, eyerleriyse gümüş.

Bindi bu katırlara, ileti götürenler;

Zeytin dalı taşıyıp her biri ellerinde,

Frank Yurdu Hünkârı Karl Hakan'a geldiler,

O da kandı bunların yalan dolan sözüne. HAYDA!

8 Hakan pek çok sevindi aldığı iletiye;

Üstelik Kurtuba'yı eline geçirerek

parça parça etmişti bilcümle surlarını,

Kuşatma araçları kullanarak yıkmıştı

hisarın burçlarını.

Atlı Beyleri aldı nice talan malını,

Pek çok değerli nesne, gümüş kaplar kacaklar

ve hesapsız altını. 100

Tek bir kâfir kalmadı o hisarın içinde,

Ya candan oldu ya da geçti İsa dinine.

Bir meyve bahçesinde durmakta idi Hakan,

Roland ile Olivier ayrılmazdı yanından;

Ayrıca oradaydı Emir Samson'la, Anseis,

başı dik bir komutan;

Anjoulu Geoffroi, bayrak taşıyıcı Han,

Yine oradaydılar, hem Gerin hem Gerer,

Bunların yanı sıra başkaları da vardı;

On beş bin Bey gelmişti nazlı Frank yurdundan.

Ak ipekten yaygıya oturmuştur bu Beyler; 110

Tavla oynamağ ile hoş vakit geçirirler,

En bilgiler, yaşlılar satrancı daha sever,

Kılıç idmanı yapar or'daki çevik gençler.

Çam ağacı altında, yaban gülü yanında

Saf altından yapılmış bir katlanır koltukta

Nazlı Frank yurdunun Hakani oturmuştur

Ak sakallı, ak saçlı

Bedeni soylu, yüzü

mağrur ve ağırbaşı,

sample content of Roland Destan?

- [download House Dick](#)
- [Book of Proof for free](#)
- [Just One Flash: A Practical Approach to Lighting for Digital Photography pdf, azw \(kindle\), epub, doc, mobi](#)
- [Man Versus Society in Medieval Islam pdf, azw \(kindle\), epub, doc, mobi](#)
- **[download online Years of Upheaval \(His Classic Memoirs, Volume 2\)](#)**
- [Futility Closet 2: A Second Trove of Intriguing Tidbits pdf](#)

- <http://www.mmastyles.com/books/The-Universal-Master-Key.pdf>
- <http://www.gateaerospaceforum.com/?library/The-Burial.pdf>
- <http://www.mmastyles.com/books/German-Commerce-Raider-vs-British-Cruiser--The-Atlantic---The-Pacific-1941--Duel--Volume-27-.pdf>
- <http://hasanetmekci.com/ebooks/Work-Song.pdf>
- <http://redbuffalodesign.com/ebooks/Fifty-Key-Figures-in-Science-Fiction--Routledge-Key-Guides-.pdf>
- <http://interactmg.com/ebooks/Tales-of-Symphonia--Dawn-of-the-New-World--Bradygames-Official-Strategy-Guides-.pdf>